ע"ג : (ט) לא מהני לעכו"ם · דהא מחסר וחה עומד לא לתורי · הרמ"ע סי' ל"ד : (י) יסייע לו הישראל · בכתן ר"ג בפ"ח ותם נרי מענדן ויסראל עומד ע"ג הקטיעו מכייע זה יש גו מהם דנכרי אדעתא דישראל עבוד וכו' · והרמ"ם מביא דבריו וכתב ש"ל וכהנו העם כמ"ש הר"ג כי אין עבדין שהלכים מלויין בכל המקומות וכן הדעת מכרעת דנגע יכול לצאת בעיבוד כשיכים העור לתוך היד שיאחז אלא נתחלת העיבוד כשיכים העור לתוך היד שיאחז לו אבי עושה כך בשם ס"ת וזה יעשה הגוי בשם ישראל כשיאמר לו עשה כך וכו' עכ"ל · הכא מוכח מדבריו דאפילו קיבו אינו לריך (רבי מ"ם בזה בגיאור מרדכי) ורבינו חמה על הרא"ם וש"ל · ואפי תמה לאמה כתב בהגהו בהר"ג בשם שאין בעבדין ישראל מלויין וכי אין עבדין ישראל מלויין אלי הרי הא כתן שאינו לריך לאמה אלא בתחלת העיבוד כשיכים העור לתוך היד שיאחז ואח"כ יעבדה הגוי והוי מעובדין לשמה גם לדעת הרמב"ם (ותיבולו דמוק ע"ש) ולפעניד כ"ל דשל"ל להרא"ם דהא דבעי בתחלת העיבוד לשמה זהו רק כשהוא התחיל העיבוד גאר כל העיבוד גזה אחריו וכל העבודות שהיו עושה בתר העבודה הראשונה גרידי וכל העבודות שהיו עושה על ידם העבודה הראשונה הוא עושה · אבל אם עשה תחלה עבודה אחת לשמה ואח"כ נתן לאחר שיגמר שאר העבודות בשבת נכה"ג לא אחריו דבתר העבודה הראשונה גרידי דבעיי מחדש גאו לכתלה · וכמש"ל סי"ח בשם ר' קר"ג בשם הגי' ג"ש בשמה הכתיבה ע"ש : ולפ"ז יש לנו לכאורה דבר חדש דאם ישראל לבדו הניח את העורות לתוך היד בדע עפי שלנו הניחן לעבדו · והתי"ת בפי' ל"ד ס"ק י"ב כתב בשם הגי"מ דאם עושהו אחריו בשם קדושה מניח את העכו"ם לגולות לתקנו וש"ל לפייש שיד · ועי"ש בלבושי שרד ופ"ע (שוב ראיתי כי הניח כתב לאחן קושי הגי' בקונטרס אחר ע"ש) : (יא) שלא בזרות הן ובו' · כ"כ הרמב"ם פ"ח מהלי תפילין דר' ת' ני' ופי' גוי היינו שלא נתקן בדתורי גוי לא מצי עכ"ל · והקלף נקרא לר הסיפון על שם דקונו שנקלף · דהובוקטות נקרא לר הנשר כי דיך בלשון גמי מקום כמו דוך פלן · ובוקטות בלשון יון נשר · וכונהן על שניהם נמקום דיבוק יחד · והיינו כעוד תלדים הכתר הנר · פי' שהתפילין והמזוזה שהם כעוד כי יכתבו נמקום הנקבר והיינו נמקום דיבוק יחד

ובימים הקדמונים היו נוהגין שלאחר שהעבירו את השערות מן העור קודם עיבודו היו חולקין אותו בעוביו לשנים והיו לשני עורות · אחד הן והוא שממול השערות ונקרא קלף · ואחד עב והוא שממול הבשר ונקרא דבוסמטות · הלכה למשה מסיני שיהיו כותבין ס"ת על הגויל במקום השערות ותפילין על הקלף במקום הבשר ומזוזה על דבוסמטות במקום השערות . ואעפ"י שכך היא הל"ם אם כתב ס"ת על הקלף כשרה ולא נאמר גויל אלא (יב) למעט דובסמטות וכן אם כתב מזוזה על הקלף או על הגויל כשרה לא נאמר דובסמטות אלא למצוה :

ט קלפים שלנו שאין חולקים אותם יש להם דין קלף וכותבים עליהם בצד הבשר . כי מה שמגרדין קליפתו העליונה שבמקום השערות אינו אלא כדי מה שצריכין לתקנו ולהחליקו ואפי' אם היו חולקין את העור לשנים היו צריכין לגרד ממנו כך ומצד הבשר גורדים הרבה עד שלא נשאר אלא הקלף. והלף זה מובחר גם מגויל וכותבים עליו לכתחלה ס"ת ואין כותבין בזמנינו על הגויל. וכשר גם למזוזה . אמנם צריכים ליזהר לגרוד היטב מצד הבשר שלא ישאר שם שום קליפה דקה במקום הכתיבה. דקליפה זו היא דובסמטות ואם כתב עליו אפי' רק אות אחת בין בס"ת בין בתפילין בין במזוזה (יג) פסול. והסימן הוא מה שיכול לקלוף ולהפריש במחט אפי' קליפה בתוך השערה זהו דובסמטות :

(כ"כ בפי' נעיעם של שמחה ובפי' מעון תריום) :

אם

ואעפ"י שהישראל אינו מעבדו ביופי כמו הגכרי (בני יוכה) בדי לחוש לדעת הרמב"ם וסיעתי שפוסלין אם עיבדן עכו"ם אפי' ישראל עומד על גבו ואומר לו עבוד לשמה משום דנכרי אדעתא דנפשי' העביד. אבל במקום שאין עבדן ישראל שביח יש לסמוך על הפוסקים שמכשירין אם ישראל עומד ע"ג ואומר לו עבוד לי עורות אלו לכתוב עליהם ס"ת וכו' ואמרי' דנכרי מסתמא אדעתא דישראל קעביד . ודוקא אם מצוה כן לעכו"ם בפיו והוא שומע אבל מחשבת ישראל (ט) לא מהני לעכו"ם · וגם צריך להיות פתוך ברגע שהוא נותן את העורות לתוך היד ולא מהני מה שאומר לו קודם לכן (טו"ם סי' קמ"ם) ואם יש להעכו"ם פועלי ג"כ עכו"ם אין צריכין גם הפועלים ההם לעמוד שם בשהוא מצוה לעבדן לשמה (נכי' ומל"ם) מיהו אם אפשר (י) יסייע לו הישראל קצת בתחלת העיבוד כשנותנו לתוך היד ויאמר שהוא עושה לשם ס"ת וכו' וכן נוהגין · ומה טוב אם יוכל הישראל לסייעו קצת בכל העבודות דהויגו במתיחתן וגרידתן ומחיטת השם וכדומה · ובדיעבד אפי' לא סייעו כלל כשר אם צוה לו מתחלה (אבל אם התחיל העיבוד לא היה לשמה גם ניפסל לא מהני לשמו לעמוד כמ"ם בפתיק ג') :

י כשמעבדין ע"י עכו"ם יסמן העודות בנקבים במריצע בעין אותיות ולא חיישינן אחיכ שמא החליפם וייף את הסימנים משום דמירתת פן יכיר הישראל במביעת עין שיש לו בסימנים או מפני שאלו הנקבים נעשו מחדש · ויש מי שאומר שלא יסמן במריצע אלא יחרוץ אותיות על הראש מבפנים (נדוך סלמר) עוד צריכין להשגיח מאוד לאחר העיבוד כי לפעמים העכו"ם מניח מטליתים על הנקבי"ם בעור ומטליתים אלו מסתמ' מעור שלא נעבד לשמה (ולוני נס מטמ"ם) ובקושי הם ניכרים לאחר העיבוד :

יא נגד השמש (מחב"ם סי' ל"ג ס"ק י"ח) :

יב צריך שיהיו מעובדים בעפצא או בסיד וביוצא בו מדברים שמכווצים את העור ומחזיקן אותן וצריך ליזהר שיניח את העור בסיד עד שיפול השערות מעצמן לא ע"י גרידה ואם מציאו קודם לכן לא יכתוב עליו משום דהוי דיפתרא (נדוך סלמר) :

יג (יא) שלש עורות הניגוד והקלף והדבוסמטות · ביצד העור שלם לאחר עיבודו נקרא גויל ·

יחד.

ותפילין על הקלף במקום הבשר ומזוזה על הדבוסמטות במקום השערות . ואעפ"י שכך היא הל"ם אם כתב ס"ת על הקלף כשרה ולא נאמר גויל אלא (יב) למעט דובסמטות וכן אם כתב מזוזה על הקלף או על הגויל כשרה לא נאמר דובסמטות אלא למצוה :

ט קלפים שלנו שאין חולקים אותם יש להם דין קלף וכותבים עליהם בצד הבשר . כי מה שמגרדין קליפתו העליונה שבמקום השערות אינו אלא כדי מה שצריכין לתקנו ולהחליקו ואפי' אם היו חולקין את העור לשנים היו צריכין לגרד ממנו כך ומצד הבשר גורדים הרבה עד שלא נשאר אלא הקלף. והלף זה מובחר גם מגויל וכותבים עליו לכתחלה ס"ת ואין כותבין בזמנינו על הגויל. וכשר גם למזוזה . אמנם צריכים ליזהר לגרוד היטב מצד הבשר שלא ישאר שם שום קליפה דקה במקום הכתיבה. דקליפה זו היא דובסמטות ואם כתב עליו אפי' רק אות אחת בין בס"ת בין בתפילין בין במזוזה (יג) פסול. והסימן הוא מה שיכול לקלוף ולהפריש במחט אפי' קליפה בתוך השערה זהו דובסמטות

(כ"כ בפי' נעיעם של שמחה ובפי' מעון תריום) :

אם

קלף נכמה תיכי יודע דסיינו פסלו מוחו קלף נכמה והסיב תיכי יודע תיכ מדני לא מיכ פסולים ומתן יימר לן דתיכמו עדיפי מחכת דני מכפה. גם פירוסלמי ופ"ם לכאורה תיכן מכריעין דחכת דני מכפה ותוקימתי דמוקמי לה בפ"ם דיכן: דהת נכל מקום נקניכן כפ"ם דיכן: ילא כן. כי פגם לכאורה קפה רב פפא דאמר רב אחר כחכת דני מכפה וכו'. כפי דהוי פגר כהכת ואיכא למוקמה בתפילין. אבל מכפי תיכו מוכרח ולפפר כמי לתוקימה בפ"ם ודקתני ני' ו כי הכא גהת דאמר אלא לאו לתפילין כתכו הסופ' דהת דקתכי כחכת הייכי מ והכא גם פ"ם נכל מקום נלשון זכ הוא (עמ"ם תיי"ם פ"ו ט"ז פקי"נ) וקפה לין מוקמינן כחכת קתכי. ותין לומר דקתי תיניעה דהת מי כתב יניעה אחת על תין אחר מפאר הכפר פ נפ"ז פ"ד פ"ם שכתב תקלפו על הגויל ומקלפו על הקלף פפול אלא אי כלו על הגויל אי כלו ע תין תיכולפ. ופי' התכיפה מביא דהוי כמו שני פפרים. ותיא קושית עלמה לכאורה. אלא לתכן אלא לומר אחת מפתי אלא. אי לכפוש הך תוקימתא דמוקמי לה בפ"ם דיכן אי ולומר תכו כתכו (ולפ אלא דאתי תכי נגמי לה"ת כגר אלאו נזה בפ"ם. ע' כתוגיו ד"ה נעד אחר) או דפליגי תירוסלמי ופ"ל תיכו על גויל ותיכו על הקלף כפר. ולפ"ז פ"ם דהוי שנר דכיתנין תפילין על גויל ותפפר לתוקימה אחפילין שהי מוקי לה הכי ותע"ש אלא לפ"ל כתכה פ"יכו מזוזה שבתפילין פ"ח הכי עדיף אלא עפי אלא קיימה בפ"ם דהוי לריכין לדחוקי ט תמדמה דמי לתין כיתנין תפילין על הגויל וכלן לריכין למפרטי ולתוקימה בפ"ם. ולפ"ז ל תוקימה במזוזה בלי שום דוחק ודאי דהכי היא. ולא אלאו אלא דאיכא פ"ם בפר על הדוי לן למימר דפקול בפפשא דקונית דני"ב וירוסלמיומים. ואיכ לן למי הוכחה במזוזה ב יכדפתי דפכו: (יג) פסול. בתחלית הפקל פי' ל"ג ס"ק י' כתב וצ"ל ולריך להסגיה שלא יכ קיים שיכתוב עליו קודם תו אלא של כל הפחות שהיה דיכתיבתיה ולא תדגיל בתפילין

(יב) למעט דיכתיבה. ומכתבי ז"ל בתיבתיה לתפ' כתב עי וכתב וז"ל ומכתבי ז"ל אמר כתב עי ס"ם פסול ואיכו יודע מה הוא יפה ו ע"ש ע"ג תכא דני מכפה וכו') נפ"ם כול דנתפקפא מזוזה כתכה בקלף ובדוכתי דפר בריתא נתזוזה תכי) נרייתא נפ"ם ב תדא דתזוזה נגויל לא תפרשא להחילה (כתי גויל) ועוד דלא פליגיכן אלא בתוקימ לה בפ"ם ודכתכה נכולן נלא דאי ואפי' נתפקפא נתזוזה עכ"ל וע"ם עיד . יה נפ"ק דע"ג (דף י"ד) פתלו אם רבי ס נגויל ור' יפתיים בקלף תיכי יודע ומדלא תלמא דוכתוב כלל לא ילעי"ג דבפי' ת מכפה כתכה על הקלף ועל הגויל וע"ל ותוקימה בפ"ם דבי לא ס"ל תכי יודע ועדיף מתכה דני מכפה . ועוד דביתוסי ונפ"ם פ"ק תחכי נני פ"ם כותבין על הק ועל הגויל נמקום פער ומדלא תדכר דו נתכי ס"ל עכ"ל וכ"כ נפ"י ע"ש. יהכא ו מתכה דני מכפה. כפי הגרלה דנפ"ק נ נתפרש דהכל הוא תדברי רבי פהפיב טתפיים ובקלף תיכי יודע. תגל לפוש ה